

ІСТОРИЧНО-ПРАВОВИЙ РОЗВИТОК БЛАГОДІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В I-VI СТОЛІТТЯХ Н.Е.

Проблема виникнення та розвитку благодійних організацій найтіснішим чином пов'язана з поняттям благодійної діяльності, формами її здійснення на різних етапах розвитку суспільства й у різних правових системах.

Благодійна діяльність має вікову історію, тому необхідно показати її еволюцію як у плинні реального життя, так і в науковому й законодавчому обігу. Крім того, досі не написано історії благодійництва та благодійної діяльності в Україні, не створено цілісної наукової картини її розвитку.

В.С. Нерсисянц відмічає, що в язичницькі часи благодійництво не було пов'язано з релігійним культом: язичницькі жерці не розглядали благодійництво в якості добродетності, і, у зв'язку з цим, не надавали йому вагомому значення [1, с. 29-30]. З ним погоджується В.О. Чепуонов, який вважає, "...що саме тому, не пов'язане з культом благодійництво не мало в стародавньому світі того суспільного значення, яке воно отримало пізніше, в період розповсюдження християнства ... [2, с. 13]"

До бідних в стародавньому дохристиянському світі було наступне ставлення: "те, що давалося бідняку, рахувалося ніби викинутим" [3, с. 132]. Не випадково Чепурнов В.О. відмічає, що за язичницьких часів благодійник ставився до особи, яка отримала благодійну допомогу, зі зверхністю та неповагою [2].

Ми вважаємо, що на відміну від благодійництва язичницького світу ранньохристиянське благодійництво було тісно пов'язане з релігійним культом. Це пояснюється, перш за все, тим, що Біблія є ідейним джерелом благодійності.

Ми вважаємо, що засади благодійництва з'явилися ще в античний період (до I ст. н. е). На той час благодійництво існувало в основному у двох формах – у безоплатній допомозі з боку держави й окремих громадян найбіднішим прошаркам населення. Тобто суб'єктами надання благодійної допомоги виступала держава в цілому і її громадяни. Благодійні організації як суб'єкти надання благодійної допомоги виникнуть пізніше. Для античності характерними рисами благодійництва були добровільність, безкорисливість та негласність вчинюваних дій.

Історичні дані свідчать про те, що основні ознаки благодійної діяльності зародилися в період першохристиянства (I-III ст.ст.).

Вчення про благодійництво розроблялося такими представниками християнської філософії: Юстином Мучеником (100-165 роки н.е.), Афінагором (II ст.), Климентом Олександрійським (150-215 роки н.е.), Аврелієм Августіном і Северином Боецем (480-524 роки).

Після розпаду Римської імперії і поширення ідей християнства активну роль у наданні благодійної допомоги починають відігравати церкви,

монастирі, першохристиянські громади, які пізніше стануть найактивнішими засновниками організацій, метою діяльності яких буде надання благодійної допомоги нужденним.

Кошти для забезпечення свого існування та здійснення благодійної діяльності церкви, монастирі і першохристиянські громади отримували від пожертвувань прихожан.

У середині IV – на початку VI ст. благодійні установи поширюються у східній частині Римської імперії, а потім і в Західній Європі [5]. В.Г. Третьяков та О.Ю. Літвіна вважають, що перші благодійні організації в сучасному розумінні цього феномену з'явилися в Англії.

Історико-правовий огляд буде незавершеним без дослідження процесу виникнення і становлення благодійних організацій в Україні. На думку Д. Доніка та В. Рички, у часи Київської Русі з'являється термін “благодотворительство”, що означає в перекладі зі старослов'янської мови, “творити благо” чи “благое діяння” [6, с. 70].

Однією з найвизначніших подій того періоду, яка суттєво вплинула не тільки на всю подальшу історію Київської Русі, але й на історію благодійництва, було введення в 989 р. християнства.

Л.Ю. Хота вважає, що за часів Київській Русі найбільшого поширення набула особиста благодійність шляхом роздавання милостині, котре поєднувало в собі практичну допомогу нужденним та духовно-моральне вдосконалення.

Особливе значення для благодійної діяльності мав Статут князя Володимира (996 р.). Цей статут став підставою для будівництва благодійних установ аж до XVIII століття.

Ми вважаємо, що в християнський період світової історії благодійництво було піднесено в ранг морального обов'язку християнина надавати допомогу нужденним. Це сталося, головним чином, як результат благодійної діяльності першохристиянських громад.

Література

1. История политических и правовых учений [Текст] : учебник / под ред. В.С. Нерсесянца. – М. : БЕК, 2004. – 812 с.
2. Чепурнов, В. О. Правовий статус благодійних установ та товариств за законодавством України [Текст] : дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Чепурнов В.О. ; Інститут держави та права НАН України ім. В. М. Корецького. – К., 2004 – 175 с.
3. Ульгорн, Г. Христианская благотворительность в древней Церкви [Текст] / Г. Ульгорн // Библейская миссия. – СПб., 2000. – 117 с.
4. Хобта, Л. Суспільна значущість меценатства, благодійності, та спонсорства: світовий контекст [Текст] / Л. Хобта // УІЖ. – 2006. – № 8. – С. 175.
5. Літвіна, О. Ю. Правове положення благодійних організацій в Україні [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук: 12 00 03 / Літвіна О.Ю. – Харків, 2003. – 176 с.
6. Донік, О. Благодійність в Україні (XVI-XVIII ст.) / О. Донік // УІЖ. – 2005. – № 4. – С. 177.